

Posvícení ve Výrovicích na Znojmsku. K současnému stavu obyčejové tradice na jihomoravské vesnici

Kermesse in Výrovice (District of Znojmo). The Current Condition
of a Customary Tradition in the South-Moravian Village

Mgr. Jiří Mačuda, Ph.D.

Jihomoravské muzeum ve Znojmě, Přemyslovců 129/8, 669 02 Znojmo, CZECH REPUBLIC
macuda@muzeumznojmo.cz

ORCID: 0009-0009-5796-3717

Abstract

Výrovice, a small village near the city of Znojmo (South Moravia), is almost unknown in ethnological literature. The whole treatise is based solely on recent field research. The local kermesse, long overlooked, is much more interesting than it seems. For example, the institution of a master of ceremonies, called a *družba*/best man, and the custom of introducing under the maypole have been safeguarded here. Despite that the kermesse began to decline shortly after the year 1990, and it was married men joined by local children who had to rescue the custom on several occasions. These efforts led to an idea of restoring the disappeared folk costume of Výrovice, which was successfully found and its modern stylised version was created. In 2018, the first set of folk costumes was made for a couple, one year later other three ensembles were made. The efforts of the local people did not fall on deaf ears, and the disappearance of the Výrovice kermesse was staved off.

Key words

Kermesse – maypole – introduction – kermesse dishes – folk costume – Výrovice (District of Znojmo)

Úvodem

Výrovice (německy *Weirowitz*) leží severovýchodně od Znojma v údolí řeky Jevišovky prodírající se mezi četnými romanticky vyhlížejícími skalními útvary, které se vryjí do paměti každého, kdo tuto malou vesnici s pouhými 178 obyvateli navštíví. Výrovice spadají pod farnost Mikulovice. Nenajdeme zde ani kostel, a dokonce ani samostatný hřbitov. Na návsi jen stojí nově opravená kaplička

Panny Marie Lurdské, která je v horní části spojená se zvoničkou. Ta byla vystavena někdy počátkem 19. století.¹

Posvícení

Na úvod musíme zmínit, že se o výrovickém posvícení nepíše v žádných dostupných archivních pramenech ani v odborné literatuře. Můžeme se tedy opřít pouze o recentní terénní výzkumy z let 2022 a 2023 založené jak na zúčastněném pozorování, tak na výpovědích pamětníků a dobovém fotografickém materiálu.

Výrovické posvícení se tradičně koná druhou neděli v říjnu. Proč, to však dnes v obci nikdo netuší. „*Snad je to spojeno se svatou Terezií,*“ uvažují někteří místní pamětníci. Samozřejmě, vše se ve skutečnosti odvíjí od roku 1787, kdy vešlo v platnost nařízení císaře Josefa II. slavit v celé monarchii jednotné posvícení o třetí říjnové neděli v trvání dvou dnů, a to při příležitosti svátku svatého Havla (16. října).² Nařízení však nebyla nikdy příliš respektována, a nakonec zanikla zcela. Obce si často říjnová posvícení podržela, posunula si je však na takovou neděli, která jim vyhovovala, zejména proto, aby bylo možné sehnat muzikanty a navštívit rovněž sousedy z okolních vesnic.³ Posvícení se ve Výrovicích drželo vždy tři dny od neděle do úterý, ostatně jako všude kolem. Postupně se však zkracovalo a od 60. let 20. století probíhalo jen v sobotu a v neděli, konečně jako dodnes.

Májku přivezli chasníci z lesa v sobotu ráno a odpoledne ji hned vztyčovali. Máj, v místním nářečí „mája“, stávala původně ve dvoře hospody u Šimečků, dříve u Kuřitků, kde býval taneční prostor, ve zdejším nářečí „plac“. Ještě před druhou světovou válkou ale ve Výrovicích stávaly hospody dvě. „*Chodilo se tu na dvě strany, každý do své oblíbené hospody. Posvícení však bývalo jen v jedné hospodě, chasa se nedělila na skupiny jako v Únanově, kde se znesvářili Sokoli a Orlí. Tu druhou hospodu měl Karel Vlček, říkalo se jí U Frónáka. Fróny byla hostinského německá manželka z Výrovského mlýna. V obou hospodách bývaly kuželny. Tak to tu bylo za první republiky,*“ osvětloval danou situaci jeden z oslovených pamětníků. Samotná máj, odkorněný smrkový kmen se zeleným vrškem připojeným železnými pláty, byla ozdobená barevnými fábory z krepového papíru. Až do rána ji zástupci chasy svědomitě hlídali: „*Hlídala se, ale nikdy ji snad ani neukradli. To se nikomu nechtělo. Když už do takové vzdálené vesničky přišli, radši se s našimi chlapci napili a s děvčaty zatancovali,*“ uvedl s patřičnou chloubou jeden z oslovených pamětníků.

1 PEŘINKA, František Václav: *Znojemský okres. Vlastivěda Moravská II.* Brno: Musejní spolek, 1904, s. 529–530; Moravský zemský archiv Brno (dále MZA), inv. č. 42, sign. K-I 113, s. 5 a 8.

2 ev [VEČERKOVÁ, Eva]: Posvícení, hody, posvícenské hody. In: *Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. 3 svazek. Praha: Mladá fronta, 2007, s. 781.

3 MAČUDA, Jiří: *Od Hromnic až do Tří králů. Zvyky a tradice obcí na Znojemsku*. Břeclav: Malovaný kraj, 2015.

Obr. 1. Společná fotografie zavádějících dívek a mláďenců z výrovického posvícení kolem roku 1930. Soukromý majetek.

Je otázkou, jak výrovická máj vypadala například před dvěma stoletími. V okolí Znojma až po Hnanice byla totiž krajina téměř bez dřevinné vegetace více jak 800 let, a to až do konce 19. století.⁴ Nynější zarůstání koreluje s ukončením pastvy. Lesy byly jen výmladkové, těžilo se v nich dřevo, když kmínky měly průměr kolem deseti centimetrů, tedy polínka jen tak do kamen. Z pařezů se „les“ obnovoval, a proto se mu říkalo „výmladkový“ nebo také „pařezina“, případně „nízký les“. S ukončením pastvy krajina začala zarůstat a zalesňovalo se. Podle botaniků jsou smrky na Znojemsku původní snad jen v okolí Ledových slují u Vranova nad Dyjí.⁵ V dané souvislosti musíme tedy souhlasit s tvrzením Martina Šimši, který v tanci pod zeleným stromem v různých obdobích roku logicky tuší rezidua dřívějších májových obřadů.⁶

V čele výrovické chasy stojí stárek a stárková, ostatní zavádějící jsou označováni jako družičky a mláďenci. Stárek a stárková se od zbytku chasy svými atributy neliší. Zatímco dívky měly ještě před druhou světovou válkou na hlavě posazený

4 VRŠKA, Tomáš: Historický vývoj lesů na území NP Podyjí a v bližším okolí do roku 1948. *Thayensia* 1, 1998, s. 101-124.

5 NĚMEC, Radomír: *Rozšíření cévnatých rostlin národních parků Podyjí a Thayatal*. Znojmo: Správa Národního parku Podyjí, 2021, s. 129.

6 ŠIMŠA, Martin: Tanec pod zeleným stromem. In: Tarcalová, Ludmila (ed.): *Zeleň v lidových obyčejích*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2003, s. 199-231.

prostý věneček z bílých umělých kvítků, mládencům jejich partnerky ozdobily saka zelenou větvičkou rozmarýnu převázanou delší pentlí, většinou bílé barvy. Zdá se, že mládenci původně mívali rozmarýnem a stuhami ozdobené klobouky jako v okolních obcích. Když se ale klobouky z módy vytratily, rozmarýn se přemístil na klop mládencova saka. Po druhé světové válce si dívky do vlasů zapletly již jen jednu bílou umělou růžičku. Tento obyčej se udržel až do přelomu 80. a 90. let 20. století. Na upřesněnou, nejstarší známá fotografie výrovického posvícení pochází až kolem roku 1930 a právě ona nám posloužila k tomu, abychom předválečné atributy místní chasy dokázali alespoň zevrubně popsat.

Ve Výrovicích se navíc dodnes udržela zajímavá tradice spojená s funkcí tzv. družby, v nedalekých Kuchařovicích známého i jako tlampač. Družba, v místním dialektu „drožba“, obyčejně starší pán ve svátečním obleku, ceremoniář, řečník a pravá ruka stárka, nosí v ruce opentlenou láhev s vínem. Tento neměnný odznak poukazuje na jeho výjimečné postavení, které mu během posvícení náleží. Družba musí být výřečný a pohotový. Za to si jej spoluobčané vždy považují. K dlouholetým výrovickým hodnostářům patřil Jan Votava nebo František Lustig. Pamětníci vzpomínají: *„Když jednou k Lustigovi přišli mládenci s žádostí, aby jim o posvícení dělal družbu, bez zaváhání odpověděl – ‘Až mně přinesete ten vál, co ste hodile do vode, tak vám toho drožbu dělat třeba budu, jináč s tím nepočítáte.’ A vál byl za chvíli u něho doma.“* Nejdůležitějším úkolem družby je sestavit veršovaný satirický proslov shrnující vše dobré i špatné, co se od minulého posvícení v obci událo.

Původně mívali družbu o posvícení v jedenácti obcích širšího Jevišovicka. Vratislav Bělík uvádí lokality Hluboké Mašůvky, Kuchařovice, Plaveč, Rudlice, Tvořihráz a Únanov.⁷ Miroslava Ludvíková k těmto obcím zařadila na základě svých terénních výzkumů zaměřených na tradiční stravu na Znojemsku ještě Vevčice.⁸ Během našich terénních výzkumů jsme instituci družby doložili rovněž v Bojanovicích, Němčičkách, Plenkovicích a Výrovicích. Dnes družbu o posvícení potkáme pouze ve dvou lokalitách, a to v Hlubokých Mašůvkách, a právě ve Výrovicích.

Když se posvícení blížilo, nastal po celé vesnici „tuml“. Pamětníci se rozvykládali: *„Takové posvícení bylo v minulosti lepší než Akce Z. Každý si před svým domem poklidil, ličilo se, obnovily podrovnávky. Stejně jako o Velikonocích. Na posvícenský oběd u nás byla hovězí polévka, do které se přidávaly někdy drůbky z husy. Na první chod musel být ale žemličkový křen zadělaný žlutkem, vařené hovězí a chleba. Potom se už podávala pečená husa nebo vepřová pečínka se*

7 BĚLÍK, Vratislav: *Horácká chasa. Zvykoslovné obrázky a podání z Třebíčska, Náměšťska, Mor. Krumlovsko, Mor. Budějovicka a Znojemska*. 3. část. Třebíč: Osvětový dům B. Václavka, 1967, s. 10.

8 Archiv Ethnografického ústavu MZM Brno, fond Miroslava Ludvíková, karton č. 15, inv. č. 518, Výzkum lidové stravy na severním Znojemsku (nefoliováno).

zelím a knedlíky. Na třetí chod, ten byl až k večeři, byly řízky a bramborový salát. Muselo toho být hodně. V každém domě čekali hosty a chasa si navíc rozebrala k obědu a večeři muzikanty, co tu hráli. Tak ve čtvrtek nebo v pátek se napekly kulaté koláče, třeba i z pěti kilogramů mouky, takové menší.⁹ Pak buchty, které se chladily na žitné slámě, kam se vyklopily z plechu. Plech byl totiž hned zase potřeba. No a kuglufy,¹⁰ ty musely být. Dřív se všechno peklo doma v peci. To měl pekárěň ještě téměř každý dům. Vedle toho se napeklo i malý cukroví a třeba taky rolády. Za stará se dělávalo často skořicový cukroví. To byla taková suchá kolečka, skořice se přidala do těsta. Cukroví se napeklo asi deset dnů před posvícením. Když už pece mizely, peklo se v pekárně u Bláhů. Chleba se taky začal doma a v ošatce přinesl do pekárny k upečení. To ale nejen o posvícení."

Hlavním dnem posvícení byla pochopitelně neděle. Mše svatá sloužená mikulovickým farářem u kaple bývala až do roku 1963 ráno v neděli, tak kolem osmé nebo deváté. Poté se přesunula až na desátou hodinu. Na Jevišovicku, Hrotovicku a Moravskokrumlovsku bývalo zvykem zajít za starostou pro „kázání“, vlastně žádat o povolení uspořádat posvícení, respektive hody, jak se největšímu svátku roku říkalo a dodnes říká v obcích blíže Moravskému Krumlovu. Většinou se na úřad zašlo s předstihem, v některých lokalitách však bývalo tak trochu nelogickým zvykem navštívit starostu doma až po nedělní mši. Pro kázání se ovšem ve Výrovicích přinejmenším po roce 1950 už nechodilo. Podle pamětníků brali posvícení všichni za samozřejmost.

Ještě před samotným zaváděním pod májí se však každým rokem konala obchůzka obcí spojená se zvaním na večerní muziku. V minulosti ji někdy doprovázely také „vylomeniny“. „Tak jednou chasníci odbrzdili vůz a spustili ho do potoka. Byla to vostuda. Museli ho přivést zpátky a omluvit se, takže šli vlastně do jednoho čísla dvakrát. Takové vylomeniny se stávaly každý rok jinde a někdy i na vícero místech. Podobně jako o prvomájové noci,“ vzpomínali oslovení pamětníci.

Po obchůzce se mládenci s muzikanty rozešli na oběd. Když se najedli, sešli se ve smlouvenou dobu v hospodě, aby se vydali ke stárkové, kde se mezitím shromáždily všechny družičky. Jakmile se po malém občerstvení u stárkové dvojice spárovaly, vydaly se směrem pod máji. Celý průvod vedl družba, až za ním následoval stárek se svou partnerkou. Když dorazili, všechny páry obešly pochodem taneční prostor a postavily se do kruhu kolem máje. Pro upřesnění, taneční prostor byl náležitě vyznačen menšími březovými májkami ozdobenými pestrobarevnými fáborky.

9 Pro zajímavost uvádíme recept Terezie Šimečkové (1904–1992) na výrovické posvícenské koláče z první Československé republiky: 5 kg výběrové mouky, 1 kg cukru krystal, ¼ kg cukru na kvasnice, 1 ½ kg másla, 18–20 žloutků, 3 l mléka, 35 dkg kvasnic, 2 vanilky. Podle její vnučky takových koláčů doma o posvícení měli vždy plný prádelní koš.

10 „Kugluf“, z německého *Gugelhupf* = bábovka.

Obr. 2. Zavádějící páry seřazené při ranní mši o posvěcení ve Výrovicích roku 2019. Soukromý majetek H. Vyšinské.

Čestné místo pod májí zaujal družba se svou lahví vína, dříve i s nezbytným kloboukem na hlavě a začal řečnit. Proslov trval dle schopností družby třeba i půlhodinu v kuse. Jeho řeč přerušovaly pouze občasně přípitky z láhve přítomným i sobě samému doprovázené hlasitým „Vivat!“. Dvorkem hospody se rozléhal veselý smích. Na širším Jevišovicku byl totiž družbův proslov jakýmsi nepsaným zlatým hřebem celého dne, dokonce platil za víc než samotné zavádění. Když družba domluvil, měl právo prvního tance se stárkovou. Teprve nato přišlo na řadu obřadní zavádění chasy. První tanec patřil páru nejstaršímu, tedy stárkovi a stárkové. Následně se do kola postupně zavedly další páry seřazené za sebou podle věku, přičemž mládence vyváděl do kola stárek, družičky stárková. Zavádět přespolní chasu ve Výrovicích zvykem nebývalo, přesněji řečeno o něm nic nevíme.

Po zavádění následovala volná zábava. Když si všichni dosyta zatančili, šlo se k večeři. Po krátkém odpočinku se ale celá obec vrátila zpět pod máji. Během taneční zábavy se všichni bavili až hluboko do noci. Dokonce i stařenky se svorně sesedly kolem tanečního prostoru na tzv. „soudní stolič“, předem připravených lavičkách, aby propraly nejen mladé, ale i všechny přítomné kolem sebe. Není divu, že je s předstihem káral již družba v odpoledním proslovu.

Proslov družby Josefa Grosse

(5. října 1997)

*Milé družičky, mládenci, domácí i hosté,
scházíme se letos, nejméně již posté,
proto Vás vítám pod tímto zeleným stromem znovu
a nikdo neodcházejte domů.*

*Posvícení je pro mladé, tak pro staré,
mladí se baví, starší jen s radostí přihlížejí
avšak ať to ti mladí i starší nepřehánějí!*

*Zdravím Vás pod tímto zeleným stromem,
který stojí dosud nezlomen.
Však ho naši mládenci celou noc hlídali
a na rozdíl od jiných uhlídali!*

*Pozdravit nejdříve chtěl bych naši kapelu,
která bude hrát nám po celou nedělu.*

*Žádám pány muzikanty,
aby za jedno s tanečníky byli
a nás ostatní řádně pobavili.
Račte také na mě pozor dáti,
až já budu na zdraví připíjetí!*

*Na zdraví našeho stárka a stárkové,
všech mládenců i družiček,
aby veselí byli a slušně se pobavili!*

VIVAT!

*Na zdraví našeho starosty a jeho zástupců,
aby s námi vždy za jedno byli,
a když bude třeba i ruku k dílu přiložili!*

VIVAT!

*Na zdraví našich hasičů,
kteří mají u mladých stále dostatek zastánců.
Co v jejich práci musíme letos ocenit nejvíce,
je opravení požární zbrojnice.*

A co letos potěšilo nejvíce?

Již sto let trvající tradice.

Kdo s námi na oslavě byl, určitě se nenudil!

VIVAT!

*Na zdraví našeho šenkýře,
aby nás nešidil na míře!
VIVAT!*

*Na zdraví našich rybářů,
aby vždy plné sítě měli,
s prázdnou se nikdy nevraceli!
VIVAT!*

*Na zdraví našich myslivců,
aby rovné broky měli
a na čekané škodnou neminuli!
VIVAT!*

*Na zdraví našich dědečků a babiček,
aby příkladem nám byli
a na stará kolena se ještě pobavili!
VIVAT!*

*Na zdraví naší obce,
ať si říká, kdo chce, co chce.
Kaplička se opravila,
vesnici tak zvelebila!
VIVAT!*

*Na zdraví naší mládeže,
která do práce chuť ještě má.
Ať Vám tanec, zpěv a vínko, dnes náladičku dodá,
ať jste zdraví, veselí a až do rána čilí!
VIVAT!*

*Nebudu už více natahovat svoje povídání,
které má za rok své pokračování,
aby došlo na to hlavní – tancování!*

*Nakonec na zdraví všech přítomných hostů,
kteří naše tradiční posvícení navštívili,
snad se i trochu pobavili
a rádi bychom byli,
kdyby se opět za rok,
mezi námi objevili!
VIVAT!*

V pondělí se ve Výrovicích padesátých let 20. století již jen tancovalo. Z okolních obcí však víme, že se zavádění opakovalo, byť v méně slavnostní formě. Pravděpodobně tomu nebývalo jinak ani zde. Je však nutné zmínit, že zavádějící

Obr. 3. Při zavádění o posvícení ve Výrovicích roku 2019. Soukromý majetek H. Vyšinské.

děvčata musela mít každý den jiné šaty, v neděli bezpodmínečně nové a nejkrásnější. Kroje ve Výrovicích zanikly krátce po roce 1850. Poté již družičky s mláďenci zaváděli pouze v šatech, které diktovala tehdejší móda. Kroj se ve Výrovicích poněkud překvapivě podobal spíše tomu od Mikulovic, Horních Dunajovic, Křepic či Běhařovic než přechodné variantě z Jevišovicka, o čemž se ve svých zápiscích zmínil první ředitel znojemského muzea Anton Urbka.¹¹

Posledním dnem posvícení bylo úterý, které se svým programem od neděle lišilo v prvé řadě tím, že odpadla obchůzka po obci. Odpoledne se však zavádělo nanovo a ve stejném pořádku. Hlavní slovo měl ovšem pár nejmladší. „*To si svou chvíli na slunci užil mládek se svou holkou. Těm bylo asi tak patnáct a nedávno byli přijati do chasy. Kráčeli v čele průvodu a pak jim patřil i první tanec,*“ upřesňovali pamětníci.

Zachycené máme i pozůstatky zavádění ženáčům, které bývalo součástí

11 VRBKA, Anton: Die Tracht in Znaimer Bezirke und weiter herum. *Südmährerland*, 10. 9. 1937, příloha Znaimer Wochenblatt z 11. 9. 1937, nestr.

Obr. 4. Celkový pohled na taneční „plac“ s májí před zaváděním ve Výrovicích. Foto J. Mačuda, 2023.

posvícenského úterka snad ve všech obcích z širšího Jevišovicka. Ještě v šedesátých letech minulého století chodila po úterním zavádění všechna děvčata do „šenku pro ženáče vo tanec“. Podle pamětníků však tou dobou už peníze od pantátů chasa nevybírala, jen děvče dostalo od svého staršího tanečníka nějakého toho „panáka sladkého likéru“ jako pozornost. Poslední den posvícení se ve Výrovicích k obědu tradičně připravovala tzv. zajícová omáčka. „Byla jako svíčková, ale nadivoko s tymiánem, cibulkou, zeleninou a bobkovým listem,“ vysvětlovaly přítomné pamětnice.

Dnes se posvícení slaví na upraveném prostranství pod májí na návsi a večer v místním hostinci. Pro místní jde doposud o velkou událost, kterou nezastinily dokonce ani nově zavedené „Ovčácké slavnosti“. Posvícenská tradice však neměla vždy „na růžích ustláno“. Po roce 1990 začala výrovická posvícení postupně upadat, až téměř zanikla. „Chyběla mládež. Některé ročníky byly slabé a většina z nich ani o zavádění nestála. Nebylo to tenkrát v módě,“ objasňovali dočasný úpadek tradice místní obyvatelé. Dvakrát tedy museli hody zachraňovat ženáci,

Obr. 5. Stárkovský pár o posvícení ve Výrovicích.
Foto J. Mačuda, 2023.

a to ve dvou letech po sobě, roku 1996 a 1997. I přesto jich však bylo při zavádění pod májí plno.

Brzy nato se zavádění pod májí chopili i místní školáčky. „*Díky iniciativě dlouholetého pana starosty Pavla Vlčka a také paní Jany Vlčkové z dechové hudby Amatérů došlo k obnovení zavádění malými dětmi, školáky i předškoláky. A po nich následovali opět mladí. Tak se tu posvícení vlastně znovuzrodilo,*“ upřesnil dění v obci Emanuel Vlček, otec současného starosty. Novodobou tradicí se přitom stalo také žehnění úrody. „*Libilo se nám, jak je o vino-braní vyzdobený chrám svatého Mikuláše ve Znojmě. A tak jsme u nás spojili děkování za úrodu s říjnovým posvícením,*“ vysvětlovaly místní ženy. A nutno přiznat, že od té doby májí Výrovice jednu

z nejkrásnějších podzimních dekorací návsi v celém okrese.

Netrvalo dlouho a pan starosta se svými pomocníky začali uvažovat o obnovení výrovického kroje. Tehdy se obrátili na mě. Zatímco autor, etnograf Jihomoravského muzea ve Znojmě, dohledával informace a pokusil se o obrazovou rekonstrukci toho, co se ve Výrovicích v polovině 19. století nosilo, samotného šití se chopila zkušená brněnská krejčová Hana Vyšínská. Roku 2018 stárek se stárkovou zaváděli poprvé v nově obnoveném kroji. O rok později se k nim připojily další čtyři krojované páry. „*Pro tak malou obec to stačí, alespoň v současné době. I tak místním družičkám nebo mládencům někdy vypomáhají jejich milí z okolních obcí,*“ vysvětloval tehdy pan starosta.

Poslední posvícení proběhlo ve Výrovicích 7. a 8. října 2023. V sobotu po obědě, přibližně kolem půl druhé, se postavila máj, kterou dnes najdeme na vydlážděném tanečním prostoru před krčmou U Výra umístěnou v jedné budově spolu s obecním úřadem. Máj byla přibližně patnáct metrů vysoká. Její smrkový vršek zdobily převážně bílé a modré krepové fáborky, na vršku vlála obecní vlajka, která je rovněž v bílé a modré barvě. Pod májí se nacházel ještě jeden zavěšený věnec, který původně máje z Jevišovicka nezdobil. Posvícenská taneční zábava

se ze zřejmých důvodů přesunula z neděle rovněž na sobotní večer. V minulém roce tu hrála k tanci a poslechu skupina Fanny Music.

Ústředním dnem výrovického posvícení, které společnými silami pořádá Sdružení dobrovolných hasičů a obec Výrovice, však i nadále zůstává neděle. Přestože jsme se posvícenské neděle ve Výrovicích zúčastnili, popis pořadu celého posvícení necháme zčásti na Ivaně Vlčkové z obecního úřadu, která byla „u všeho“ už od časného rána: *„Součástí posvícení je ranní mše v 9:30 u kapličky spojená s žehnáním úrody za účasti krojované chasy a dětí a položení květin u pomníku padlých, který stojí rovněž na návsi, kousíček od kapličky. Dále následuje obchůzka vesnice muzikanty s chasou a zvaní na odpolední zavádění pod májou, které začíná přibližně v 15.30. Zavádějící páry i vystupující děti se bezprostředně po obchůzce seřadí za budovou obecního úřadu a odtud zamíří rovnou na plac před místní hospodou. Na prostor vymezený k tanci vstupují k tomu vytvořenou bránou. Chasa se v párech seřadí po pravé straně placu, vedle nich stojí družba, letos opět náš starosta Pavel Vlček. Jeho proslov doprovázený výkřiky Vivat a hraným tušem, o který se postará kapela, místní i přespolní se smíchem a potleskem napjatě poslouchají. A je nutno dodat, že se lidé na tak malý plac ani nevejdou, však jsou Výrovice plné posvícenských příbuzných a přátel zdejší omladiny. Musí tedy stát všude kolem, aby viděli a hlavně slyšeli. Následuje vystoupení dětí školního věku. V loňském roce zavádělo sedm dětských párů, letos jich bylo jen pět. Loni zatančili Moravskou besedu, letos to bylo pásmo složené z lidových zvyků, které s nimi nacvičila paní Jana Vlčková. Ta jim také ušila stylizovaný stejnokroj. Po dětech zavádí chasa. Sešlo se jedenáct párů, z nichž byla polovina ve výrovickém kroji. To byl úspěch. Zavádělo ještě o jeden pár více než loni, přestože pořád poprchávalo.“*

Doplníme, že páry nejprve obešly kolem májky, zazpívaly si několik písní původem ze Slovácka a daly se do tance. Sólo prvního páru pro tentokrát odpadlo. Přímo z tance zavádějící plynule přešli do tanečního vystoupení. Nicméně mladí, část v krojích, část v soudobém oděvu, vypadali naprosto přirozeně, přestože již druhý den slavili, k čemuž pochopitelně přísluší také připitky různými alkoholickými nápoji. Když zavádění skončilo a všichni z chasy vypochoďovali za potlesku v párech z tanečního prostoru, přišlo na řadu vybírání dobrovolného vstupného mezi dva talíře, a to přímo pod májí, přičemž zvolení muži obešli všechny přihlížející.

Na závěr

Výrovické posvícení tedy překonalo svou velkou krizi díky urputné snaze několika místních nadšenců. V tomto případě se vyplatily i nově ušité kroje, které mládež k zavádění opět přitáhly, ostatně podobně jako v nepříliš vzdálených Hlubokých Mašůvkách. Uvidíme, jestli se tradici podaří postupně rozvíjet dál.

Vzhledem k tomu, že zájem zavádět neustále narůstá a účastní se ho pravidelně nejen místní, ale i dívky a mládenci z okolních vesnic, chasa i zástupci obce jsou rozhodnutí pořídit na posvícení příštího roku další tři páry krojů navíc. Nezbyvá nám tedy nic jiného než „držet této malé obci palce“, aby nadšení místních obyvatel neuvadalo, a naopak jen nabíralo na síle.

Prameny

- Terénní výzkumy Jiřího Mačudy (Jihomoravské muzeum ve Znojmě) z 25. 3. 2022, 5. 5. 2022 a 8. 10. 2023. Respondenti: Ludmila Stehlíková, Svatava Šťavíková, Ivana Vlčková, Marie Vlčková, Josef Gross, Emanuel Vlček, Pavel Vlček.
- Moravský zemský archiv Brno – Státní okresní archiv Znojmo, fond Archiv obce Výrovce (Výr/I): Inv. č. 42, sign. K-I 113. Kronika obce Výrovce 1923–1945 (1975); Inv. č. 35, kniha č. 30. Kniha zápisů ze schůzí obecní rady a zastupitelstva 1902–1927; Inv. č. 36, kniha č. 31. Kniha obecních příjmů a vydání 1868–1883.
- Etografický ústav Moravského zemského muzea Brno, fond Miroslava Ludvíková, karton č. 15, inv. č. 518, Výzkum lidové stravy na severním Znojemsku (nefoliováno).

Literatura

- BĚLÍK, Vratislav: *Horácká chasa. Zvykoslovné obrázky a podání z Třebíčska, Náměštska, Mor. Krumlovska, Mor. Budějovicka a Znojemska*. 3. část. Třebíč: Osvětový dům B. Václavka, 1967.
- MAČUDA, Jiří: *Od Hromnic až do Tří králů. Zvyky a tradice obcí na Znojemsku*. Břeclav: Malovaný kraj, 2015.
- NĚMEC, Radomír: *Rozšíření cévnatých rostlin národních parků Podyjí a Thayatal*. Znojmo: Správa Národního parku Podyjí, 2021.
- PEŘINKA, František Václav: *Znojemský okres. Vlastivěda Moravská II*. Brno: Musejní spolek, 1904.
- ŠIMŠA, Martin: Tanec pod zeleným stromem. In: Tarcalová, Ludmila (ed.): *Zeleň v lidových obyčejích*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2003, s. 199–231.
- [VEČERKOVÁ, Eva] ev: Posvícení, hody, posvícenské hody. In: *Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. 3. svazek. Praha: Mladá fronta, 2007, s. 780–783.
- VRBKA, Anton: Die Tracht in Znaimer Bezirke und weiter herum. *Südmährerland*, 3. a 10. 9. 1937, příloha Znaimer Wochenblatt ze 4. a 11. 9. 1937, nestr.
- VRŠKA, Tomáš: Historický vývoj lesů na území NP Podyjí a v bližším okolí do roku 1948. *Thayensia* 1, 1998, s. 101–124.